

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköille

LASTENSUOJELUSTA PERITTÄVÄT ASIAKASMAKSUT

Voimassa	30.1.2026-30.1.2036
Korvaa	Lastensuojelusta perittävät asiakasmaksut PYSY137, 21.12.2018
Luokka	Ydintoiminnot, talous
Asiasanat	Lastensuojelu, asiakasmaksu, itsenäistymisvarat, huostaanotto, jälkihuolto
Diaarinumero	HEL 2025-018725
Säännökset	Lastensuojelulaki (417/2007), laki lapsen elatuksesta (704/1975), elatustukilaki (580/2008), laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992), asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992)

Sisällys

1 Yleistä.....	2
2 Sosiaalipalvelut, joista ei peritä maksua.....	3
3 Vanhemmilta perittävä asiakasmaksu.....	3
4 Elatusavun ja elatustuen periminen	3
5 Elatussopimus	4
6 Elatustuki.....	5
7 Lapsen ja nuoren muista tuloista määräytyvä maksu	5
Nuoren ansiotulot.....	5
Vammaistuki	6
Opintoraha	7
Koulumatkatuki	7
Ryhmähenkivakuutus	7

Lahja, perintö ja muut saamiset.....	7
8 Asiakasmaksu sijoituksesta laitoshoidon perhepaikalle	7
9 Perinnän aloittaminen.....	8
10 Muutokset perinnässä ja perinnän lopettaminen	9
11 Elatusavun ja asiakasmaksun muuttaminen tai asiakasmaksun perimättä jättäminen	9
12 Viivästyskorko	10
VIITTEET	10

1 Yleistä

Tässä pysyväisohjeessa kuvataan lastensuojelun perimien asiakasmaksujen määräytyminen ja niiden perintään liittyvät työvaiheet ja vastuutahot. Pysyväisohjeeseen on päivitetty lastensuojelun asiakasmaksuihin liittyvä ajantasainen lainsäädäntö (mm. lastensuojelulain jälkihuoltoa koskevan ikärajan muutos). Ohjeeseen on lisätty koulumatkatukea koskeva ohjeistus. Lisäksi ohjeessa on huomioitu asiakastietojärjestelmä Apotin käyttöönoton tuomat muutokset. Hyvinvointialueiden sekä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköiden nimet on päivitetty vastaamaan nykytilannetta.

Lastensuojelu voi periä asiakasmaksuja siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992, jäljempänä asiakasmaksulaki) säädetään. Asiakasmaksuja peritään asiakasmaksulain 7 §:n 1, 2 ja 3 momenttien mukaisesti.

Asiakasmaksulain 7 §:n mukainen perintäpäättös tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi. Kun sijaishuollon pidempiaikainen tarve on todennäköinen, päätös maksusta tai perinnästä tulee tehdä viipymättä.

Maksua ei saa määrätä sosiaalipalvelun järjestämisestä hyvinvointialueelle aiheutuvia todellisia kustannuksia suuremmaksi. Jos lapsen hoidosta ei hyvinvointialueelle synny lainkaan kustannuksia, etuuksia ei voida periä edes itsenäistymisvaroihin tallettavaksi. Perittävän maksun enimmäismäärästä säädetään asiakasmaksuasetuksen (912/1992) 20 § 2 momentissa (1.1.2026 alkaen enintään 2 190,50 euroa kuukaudessa).

Perintäpäättös (elatusavusta, elatustuesta tai muista lapselle maksettavista etuuksista) sekä asiakasmaksupäättös tehdään aikaisintaan hoidon alkamista seuraavan kuukauden alusta lukien. Asiakasmaksulain 14 §:n mukaiset etuudet peritään pääsääntöisesti täysin kuukausin.

Lapsilisä käytetään kokonaisuudessaan hoidon korvaukseen. Lapsen ollessa sijoitettuna perhehoitoon, lapsilisä maksetaan perhehoitajalle. Asiakasmaksulain 14 §:n mukaisista muista tuloista, korvauksista ja saamisista hyvinvointialue voi käyttää lapselle tai nuorelle annettavan hoidon ja huollon korvaamiseen enintään 60 %, ja itsenäistymisvaroihin varataan vähintään 40 %.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä voi korottaa itsenäistymisvaroihin varattavaa osuutta. Itsenäistymisvarojen käytöstä on oma pysyväisohje 139 Itsenäistymisvarat huostassa ja jälkihuollossa oleville lapsille. Kertyneiden itsenäistymisvarojen määrään ja rahaliikenteeseen liittyviin kysymyksiin vastaa talouden erillistehtävät -yksikkö.

2 Sosiaalipalvelut, joista ei peritä maksua

Hyvinvointialueen järjestämä sosiaalityö sekä kasvatus- ja perheneuvonta ovat maksuttomia (asiakasmaksulain 4 §:n 1 kohta).

Jos lastensuojelulain (417/2007) 37 §:n (avohuollon sijoitus) ja 38 §:n (kiireellinen sijoitus) mukainen sijoitus on lyhytaikainen, maksua ei peritä. Jos sijoitukset ovat pidempiaikaisia, maksu peritään.

3 Vanhemmilta perittävä asiakasmaksu

Asiakasmaksulain 7 § 1 momentissa säädetään sijoitetun lapsen vanhemmilta perittävästä asiakasmaksusta. Koska asiakasmaksu ei kerrytä sijoitetun lapsen itsenäistymisvaroja, tulee eduskunnan oikeusasiamiehen päätösten (EOAK/695/2018 ja EOAK/2723/2020) mukaisesti sijoitetun lapsen vanhempien elatusvastuu lapseensa nähden vahvistaa elatusapuna.

Asiakasmaksulain 7 §:n 1 momentin mukaan lastensuojelulain nojalla avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona lapselle annettua perhehoidosta tai laitoshuollosta taikka asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi voidaan, milloin se on asianomaisten toimeentulon edellytykset ja huollolliset näkökohdat huomioon ottaen perusteltua, periä lapsen vanhemmilta maksu (asiakasmaksu), joka saa määrältään olla enintään lapsen elatuksesta annetun lain 1-3 §:n perusteella määräytyvän elatusavun suuruinen.

Asiakasmaksulain 7 §:n 1 momentin mukainen asiakasmaksu käytetään kokonaisuudessaan lapselle annettavan hoidon ja huollon korvaamiseen. Perintäpäättös tehdään Apottiin lapsen nimissä molemmille vanhemmille erikseen, myös yhdessä asuville. Asiakasmaksu on suoraan ulosottokelpoinen (asiakasmaksulaki 17 §).

Mikäli vanhemman elatusvelvollisuutta ei ole vahvistettu elatussopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, asiakasmaksu määräytyy lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) 1–3 §:n perusteella. Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Oikeusministeriö on antanut ohjeen elatusavun määräytymisen perusteista (2007:2). Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin määriteltäessä vanhemmalle asiakasmaksulain 7 §:n 1 momentin mukaista asiakasmaksua.

Asiakasmaksun määrääminen ei saa johtaa siihen, että vanhemman kyky vastata omasta ja luonaan asuvien lastensa elatuksesta vaarantuu tai vanhemman ja sijoitetun lapsen mahdollisuus pitää yhteyttä ja tavata toisiaan vaikeutuu. Perheen työssä käyvän lapsen tuloja ei oteta huomioon määriteltäessä vanhemman elatusvastuuta sijoitetusta lapsesta. Elatussopimuksella tai -pätöksellä vahvistettua elatusapua ei tule muuttaa asiakasmaksupäätöksellä.

4 Elatusavun ja elatustuen periminen

Asiakasmaksulain 7 §:n 2–3 momentin mukaan hyvinvointialue voi asiakasmaksua vahvistamatta periä ja nostaa lapselle tulevat elatusavut ja/tai elatustuet siltä ajalta, jolloin lapsi saa perhehoitoa, laitoshuoltoa tai asumispalveluja sekä käyttää ne perhehoidosta, laitoshuollosta tai asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi. Perintä elatusavusta perustuu asiakasmaksulain 7 §:n 2 momenttiin ja perintä elatustuesta asiakasmaksulain 7 §:n 3 momenttiin.

Kun vanhemman maksettavaksi on vahvistettu elatusapu elatussopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, vahvistettu elatusapu peritään elatusvelvolliselta.

Elatusturvasihteeri tarkistaa, onko lapselle vahvistettu elatussopimusta Helsingissä tai onko elatustuki maksussa. Elatusturvasihteeri tekee perintäpäättöksen elatusavun/elatustuen maksamisesta sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle. Vanhemmalle lähetetään ohjeet elatusavun maksamiseksi, tai elatustuki peritään Kelalta.

Jos ilmenee, että vahvistettu elatusapu ei vastaa vanhemman maksukykyä muuttuneiden olosuhteiden vuoksi, hänet tulee ohjata tekemään uusi hänen maksukykyään vastaava elatussopimus. Elatussopimukset tehdään perheoikeudellisten asioiden yksikössä. Elatusvelvollinen voi myös nostaa kanteen elatusavun muuttamiseksi.

Mikäli tietoa sopimuksesta tai päätöksestä ei ole, elatusturvasihteeri lähettää vanhemmalle varallisuusselvityksen elatuskyvyn arvioimiseksi. Varallisuusselvitykseen tulee kirjata tiedot mahdollisesti muualla vahvistetusta elatusavusta. Varallisuusselvitys ja mahdolliset liitteet palautetaan perheoikeudellisten asioiden yksikköön.

5 Elatussopimus

Kun elatusapua ei ole vahvistettu, ensisijainen tavoite on tehdä elatussopimus tarvittaessa lapsen molempien vanhempien kanssa. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuulla on antaa vanhemmille tietoa elatusvelvollisuuden jatkumisesta myös sijoituksen aikana. Elatusvastuusta sijoituksen aikana on laadittu esite vanhemmille annettavaksi.

Sosiaalityöntekijän vastuulla on myös seurata elatusavun perintäprosessin edistymistä ja tarvittaessa ohjata vanhempia toimittamaan pyydetty varallisuusselvitykset perheoikeudellisten asioiden yksikköön elatusasian hoitamiseksi. Jos sosiaalityöntekijä katsoo, että vanhemmat tarvitsevat asiassa tukea esim. puutteellisen kielitaidon vuoksi, sosiaalityöntekijä voi ohjata vanhempia ottamaan yhteyttä perheoikeudellisiin asioihin tai varata ajan vanhemmille heidän puolestaan.

Vanhemman palautettua varallisuusselvityksen perheoikeudellisiin asioihin, lastenvalvoja laatii laskeman vanhemman elatuskyvystä ja tekee sen perusteella vanhemmalle ehdotuksen elatusavun määrästä.

Elatussopimuksen allekirjoittavat elatusvelvollinen ja lapsen edustaja. Huoltaja ei voi elatusasiassa toimia lapsen edustajana sijoituksen aikana, minkä vuoksi lapselle haetaan tuomioistuimelta (Helsingin käräjäoikeus) edunvalvojan sijaisen määräämistä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 5 b ja 5 c §:n mukaisesti. Hakemuksen edunvalvojan sijaisen määräämiseksi tekee perheoikeudellisten asioiden viranhaltija. Hakemukseen liitetään huoltajien ja 15 vuotta täyttäneen lapsen suostumukset holhoustoimilain (442/1999) 73 §:n mukaisesti. Edunvalvojan sijaiseksi haetaan Oikeuspalveluviraston yleinen edunvalvoja.

Elatussopimus vahvistetaan, kun sekä vanhempi että edunvalvojan sijainen ovat allekirjoittaneet sopimuksen. Vanhempi voi maksaa sovitun elatusavun kaupungille jo ennen elatussopimuksen vahvistamista, jotta vanhemmalle ei kerry elatusapuvetkaa. Ennen sopimuksen vahvistamista maksetut varat tilitetään lapsen tilille itsenäistymisvaroina sen jälkeen, kun sopimus on vahvistettu. Vahvistetun elatusavun määrää tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin nousua vastaavasti.

Jos elatussopimusta ei saada aikaiseksi, ilmoitetaan asiasta edunvalvojan sijaiselle, joka nostaa elatusapukanteen vanhempaa vastaan käräjäoikeudessa.

6 Elatustuki

Elatustukilain 11 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialue voi hakea Kelalta elatustuen maksamista itselleen, kun lapsi on hyvinvointialueen kustantamassa ympärivuorokautisessa hoidossa kodin ulkopuolella kalenterikuukautta pidemmän ajan. Elatustuki maksetaan hyvinvointialueelle aikaisintaan hoidon alkamista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Maksussa olevan elatustuen maksamista hoidon korvaukseksi on haettava viimeistään kaksi viikkoa ennen tuen maksupäivää, joka on kunkin kuukauden 10. päivä. Elatustukea haettaessa on Kelalle annettava salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoituksessa/hakemuksessa edellytetyt tiedot, jotka ovat välttämättömiä asian ratkaisemiseksi (Elatustukilaki 13 §).

7 Lapsen ja nuoren muista tuloista määräytyvä maksu

Asiakasmaksulain 7 §:n 3 momentin mukaan lastensuojelulaissa tarkoitetuista perhehoidosta tai laitoshuollosta taikka asumispalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi voidaan periä kohtuulliseksi katsottava maksu myös muista lapsen ja nuoren asiakasmaksulain 14 §:n mukaisista tuloista, korvauksista ja saamisista.

Tällaisia ovat eläkkeet, elinkorot, avustukset tai muut jatkuvat tai kertakaikkiset tulot tai korvaukset ja saamiset (esim. vammaistuki, opintotuki, sairauspäiväraha, työmarkkinatuki, kuntoutustuki ja -raha sekä lapsen ja nuoren pääomatulot).

Myös jälkihuoltona nuorelle järjestetyn laitoshuollon ja perhehoidon sekä asumispalvelujen kustannusten korvaamiseksi voidaan periä maksu nuoren asiakasmaksulain 14 §:n mukaisista tuloista, korvauksista ja saatavista siltä osin kuin ne ylittävät käyttövarojen ja itsenäistymistä varten varattavien varojen määrän. Perintäpäättös tehdään asiakasmaksulain 7 §:n 3 momentin mukaan.

Joissakin tapauksissa saattaa olla tarkoituksenmukaista, että lapsi tai nuori nostaa itse hänelle tulevan etuuden ja tallettaa siitä 40 % itsenäistymistään varten sekä suorittaa huollosta aiheutuvien kustannusten korvauksena erikseen sovittavan määrän.

Asiakasmaksulain 14 §:n mukaiset tulot maksetaan lapselle ja ne ovat tarkoitettuja lapsen elatukseen ja elämiseen. Näitä tuloja voidaan periä hoidon korvaukseen asiakasmaksulain 7 § 3 momentin mukaisesti. Jos kysymys on muista kuin lapsen elatukseen tarkoitetuista tuloista ja varoista, ei niitä voida käyttää annetun hoidon korvaukseen. Tällaisia ovat mm. tapaturmakorvaukset, lahja ja perintö.

Nuoren ansiotulot

Holhoustoimilain 25 §:n 1 momentin mukaan lapsi tai nuori voi itse päättää ansaitsemiensa tulojen käytöstä ja niiden perimisestä asiakasmaksulain 7 § 3 momentin mukaan on sovittava lapsen tai nuoren kanssa.

Lapsen tai nuoren tuloista on aina erotettava ensin itsenäistymisvarat (vähintään 40 %). Osa lapsen ja nuoren ansiotuloista on hänen henkilökohtaisia tarpeitaan varten, mikä on eri asia kuin lastensuojelulain 55 §:n mukaiset käyttövarat. Henkilökohtaiseen käyttöön jäävillä varoilla

työssä käyvän nuoren ja lapsen tulee kustantaa mm. työmatkansa, ruokailunsa työssä, henkilökohtaisia vaatteitaan, harrastuksiaan ja muita tarpeitaan.

Mikäli lapselle tai nuorelle jää ansiotuloja henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettujen ja itsenäistymisvarojen lisäksi, häneltä peritään maksu hoidon korvaukseksi asiakasmaksulain 7 §:n 3 momentin nojalla sosiaalityöntekijän harkinnan mukaan. Tällöin perittävä summa menee täysimääräisenä hoidon korvaukseen.

Lapsen ansiotuloista tehtävään perintäpäätökseen tulee suhtautua varovasti, koska se voi vähentää lapsen halukkuutta pyrkiä työelämään. Vaihtoehtoisesti lapsen kanssa voi tehdä säästösopimuksen, joka kuitenkin ei sido lasta. Itsenäistymiskasvatuksen tukemiseksi on tärkeää, että säästöosuuden määrä nousee ansiotulojen lisääntyessä.

Tilapäisiksi tarkoitetuista (alle 3 kk, esim. kesäansiot) ansiotuloista lapselta ja nuorelta ei peritä maksua hoidon korvaukseksi.

Vammaistuki

Hakemus vammaistuesta täytetään joko perhehoidossa tai muussa sijaishuoltoyksikössä. Hakemukseen liitetään lääkärintodistus. Hakemus liitteineen toimitetaan suoraan Kelaan. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee vammaistuesta perintäpäätöksen, jonka jälkeen talouden erillistehtävät -yksikön perintäsihteeri tekee Kelalle vaateen vammaistuen maksamisesta hyvinvointialueelle.

Perintäpäätös tehdään asiakasmaksulain 7 §:n 3 momentin nojalla. Jos vammaistuki on maksussa lapsen sijoituksen alkaessa, perintäpäätöksen tekee elatusturvasihteeri. Jos etuus haetaan sijoituksen aikana, perintäpäätöksen tekee sosiaalityöntekijä.

Kela voi myöntää vammaistuen takautuvasti enintään kuuden kuukauden ajalta. Perintäpäätös vammaistuesta voidaan tehdä enintään kuudelta (6) kuukaudelta taannehtivasti. Päätökseen merkitään, että taannehtivat vammaistuet tilitetään täysimääräisenä (100 %) lapsen itsenäistymisvaroihin, mikäli lapsi on laitoshoidossa tai perhehoidossa. Hoidon korvaukseen ei taannehtivia tukia voida käyttää.

Päätös juoksevan vammaistuen perinnästä tehdään lähtökohtaisesti siten, että 40 % vammaistuen määrästä menee lapsen itsenäistymisvaroihin ja 60 % hoidon korvaukseen.

Helsingin omassa perhehoidossa olevan lapsen kohdalla sosiaalityöntekijä tekee perintäpäätöksen vammaistuesta, josta ilmenee lapsen itsenäistymisvaroihin maksettava osuus (40 %) ja hoidon korvaukseen perittävä osuus (60 %). Talouden erillistehtävät -yksikkö erottaa itsenäistymisvarat ja hoidon korvaukseen perittävä osuus tilitetään perhehoitajalle.

Laitoshoidossa, ammatillisessa perhehoidossa ja ostoperhehoidossa olevan lapsen kohdalla sosiaalityöntekijä tekee perintäpäätöksen, josta ilmenee lapsen itsenäistymisvaroihin maksettava osuus (40 %) ja hoidon korvaukseen perittävä osuus (60 %), joka tilitetään kaupungille hoidon korvaukseksi.

Lapsen siirtyessä laitoshoidosta perhehoitoon, perhehoitajan vaihtuessa tai lapsen siirtyessä perheestä laitoshoidoon lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ilmoittaa hoidon korvaukseen käytettävän osuuden saajan vaihtumisesta talouden erillistehtävät -yksikköön tai lähettää päätöksen sijaishuoltopaikan muuttumisesta talouden erillistehtävät -yksikössä asiaa hoitavalle perintäsihteerille. Talouden erillistehtävät -yksikkö hakee perhehoitajan tilitiedot Apottiin toimittajarekisteristä.

Opintoraha

Opintotuki pitää sisällään opintorahan ja opintolainan valtiontakauksen. Opintolainaa ei voida periä hoidon korvaukseen. Lähtökohtana on, että opintoraha maksetaan lapselle tai nuorelle itselleen ja tämä käyttää sen opinnoista aiheutuviin kustannuksiin.

Jos lapsella tai nuorella on koulutuksesta aiheutuvia erityisiä kustannuksia (muut kuin vähäiset normaalit kustannukset, kuten kynät, vihot yms.), opintorahasta ei tehdä perintäpäätöstä vaan nuori käyttää opintorahan em. erityisiin kustannuksiin.

Mikäli lapsella tai nuorella ei ole koulutuksesta aiheutuvia erityisiä kustannuksia tai lapsi ei käytä opintorahaa sen tarkoitukseen, tehdään asiassa asiakasmaksulain 7 §:n 3 momentin mukainen perintäpäätös, jolloin opintorahasta vähintään 40 % talletetaan nuorelle itsenäistymisvaroksi. Jos opintoraha on peritty hoidon korvaukseen ja osa siitä on talletettu lapsen itsenäistymisvaroksi, on samalla huolehdittava lastensuojelulain 55 §:n mukaisesti lapsen tai nuorten opintojen taloudellisesta tukemisesta.

Koulumatkatuki

Sijaishuollossa olevia lapsia ohjeistetaan hakemaan koulumatkatuki tilille suoritettavana rahana, ei osto-oikeutena alennetun hintaiseen lipputuotteeseen. Sosiaalityöntekijä ohjaa lasta tai huoltajaa hakemaan etuuden, kun toisen asteen opintojen koulumatka on vähintään 7 km yhteen suuntaan. Etuus voidaan periä asiakasmaksulain mukaisesti sijaishuollon korvaukseksi, jolloin se kerryttää lapselle itsenäistymisvaroja. Sosiaalityöntekijä tekee perintäpäätöksen ja päätös reititetään perintäsihteerille, joka tekee maksuvaateen Kelaan. Kuljetukset opintoihin sisältyvät perhehoidon hoitovuorokauden hintaan, joten perhehoitaja ei ole oikeutettu saamaan koulumatkatukea asiakkaan lipputuotteiden kulujen korvaukseksi. Perhehoitajan ei tule myöskään hakea etuutta asiakkaan tai huoltajan puolesta.

Ryhmähenkivakuutus

Ryhmähenkivakuutuksesta määritellään lapsen kuukausittainen maksu, joka saadaan jakamalla vakuutuskorvauksen määrä lapsen jäljellä olevien sijoituskuukausien lukumäärällä olettaen, että sijoitus jatkuu lapsen 18 ikävuoteen saakka. Näin saadusta kuukausimaksusta erotetaan itsenäistymisvarat ja loppuosa käytetään hoidon korvaukseen.

Lahja, perintö ja muut saamiset

Lapsen muita kuin asiakasmaksulain 14 §:ssä tarkoitettuja hänestä maksettavia kertaluontoisia tuloja, kuten perintöä, lahjaa, tapaturmakorvausta tai vastaavaa tuloa tai saamista ei voida käyttää annetun hoidon korvaukseen. Tällöin ei ole kyse myöskään sellaisista tuloista ja korvauksista, jotka olisivat siirrettävissä lapsen itsenäistymisvaroihin.

8 Asiaksmaksu sijoituksesta laitoshoidon perhepaikalle

Jos vanhemmilta päätetään periä korvaus heidän laitoshoidostaan, alle kolme kuukautta kestävästä palveluista peritään maksu pysyväisohjeen Tilapäisistä kotona annettavista palveluista sekä lyhytaikaisista asumispalveluista, laitoshoidosta ja perhehoidosta perittävät asiakasmaksut (PYSY069) mukaisesti. Vähintään kolme kuukautta kestävästä hoidosta peritään maksu pysyväisohjeen Pitkäaikaisesta ympärivuorokautisesta palveluasumisesta, laitoshoidosta ja perhehoidosta perittävät asiakasmaksut (PYSY053) mukaisesti. Maksu saa olla enintään 85 % hoidossa olevan nettokuukausituloista. Vanhemman henkilökohtaiseen käyttöön tulee jäädä vähintään 108 euroa kuukaudessa.

Kun lapsi on sijoitettu vanhempiensa kanssa laitokseen perhepaikalle, peritään vanhemmilta maksu lapsesta asiakasmaksulain 7 § 1 mom. mukaisesti ottaen huomioon, mitä vanhemmat maksavat omasta hoidostaan. Tällöin päätöksen tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Jos lapsi sijoitetaan toisen vanhempiensa kanssa, lapsen kanssa sijoitetun vanhemman osalta tehdään asiakasmaksupäätös asiakasmaksulain 7 §:n 1 momentin mukaisesti. Toiselta vanhemmalta peritään mahdollinen voimassa oleva elatusapu tai -tuki.

9 Perinnän aloittaminen

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ilmoittaa lapsen sijoituksesta elatusturvasihteereille. Elatusturvasihteerit saavat tiedon lapsen sijoituksesta myös Apotista.

Perintäpäätösten tekeminen on keskitetty elatusturvasihteereille, jotka tekevät perintäpäätökset elatusavusta tai elatustuesta, lapsilisästä ja muista **jo maksussa olevista** etuuksista esim. eläkkeet, vammaistuki, kuntoutusraha ja opintotuki. Lapselle maksettavia etuuksia voi tiedustella Kelasta ja Eläketurva-keskuksesta.

Lapsilisän perintäpäätöksen tekee elatusturvasihteeri. Jos lapsi on laitoshoidossa, elatusturvasihteeri lähettää Kelaan maksuvaateen lapsilisän maksamisesta hyvinvointialueelle (Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle). Perhehoidossa olevan lapsen kohdalla sosiaalityöntekijä ilmoittaa Kelaan suostumuksen lapsilisän maksamisesta perhehoitajalle. Perhehoitajan tulee lisäksi toimittaa lapsilisää koskeva hakemus Kelaan.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee perintäpäätökset muista lapselle haettavista **sijoituksen aikana maksuun tulevista** etuuksista (esim. eläkkeet, vammaistuki, kuntoutusraha, opintotuki ja koulumatkatuki). Mikäli lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä katsoo, että etuuksia ei tule periä, hänen on tehtävä siitä päätös ja päätös on perusteltava. Päätös voi koskea vain tulevia maksuja.

Asiakasmaksulain 14 §:n mukaisista tuloista, korvauksista ja saamisista hyvinvointialue voi käyttää lapselle tai nuorelle annettavan hoidon ja huollon korvaamiseen enintään 60 % lukuun ottamatta lapsilisää, joka käytetään kokonaisuudessaan hoidon ja huollon korvaukseen. Maksuista vähintään 40 % on varattava lapsen tai nuoren itsenäistymisvaroihin.

Sosiaalityöntekijä voi muuttaa itsenäistymisvara-prosenttia tekemällä asiassa uuden päätöksen. Uudesta päätöksestä on ilmoitettava talouden erillistehtävät -yksikön perintätiimin perintäsihteerille.

Perittävistä maksuista tehdään erilliset päätökset Apottiin. Päätökset tehdään lapsen nimellä ja lähetetään tiedoksi niille, joita perintä koskee (etuuden aikaisempi nostaja, elatusavun maksaja, lapsen huoltaja, edunvalvoja, yli 12-vuotias lapsi). Lapsilisän perimistä koskeva päätös lähetetään vain edelliselle nostajalle.

Perintäpäätöksen ja/tai asiakasmaksupäätöksen tekeminen samanaikaisesti sijoituspäätöksen kanssa tai mahdollisimman pian sen jälkeen on tärkeää, koska perintäpäätöstä ei pääsääntöisesti voida tehdä takautuvasti.

Perintäpäätöksiin liitetään muutoksenhakuohje ja muutosta haetaan sosiaali-, terveys ja pelastuslautakunnan yksilöasioiden jaostosta.

10 Muutokset perinnässä ja perinnän lopettaminen

Lapsen siirtyessä perhehoidosta laitoshoidoon, tulee lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän huolehtia lapsilisän maksun siirtämisestä perhehoitajalta sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnalle. Tällöin lapsilisän perinnästä lautakunnalle tehdään päätösesitys, mikäli päätöstä ei ole tehty aikaisemmin. Kelalle toimitetaan välittömästi ilmoitus lapsen siirtymisestä laitokseen, jotta Kela voi lopettaa lapsilisän maksamisen perhehoitajalle. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä voi ilmoittaa elatusturvasihteerille lapsen siirtymisestä perhehoidosta laitoshoidoon, jolloin talouden erillistehtävät -yksikössä tehdään lapsilisän maksun siirtämiseen tarvittava päätös ja muut tarvittavat toimenpiteet. Sosiaalityöntekijä voi myös itse tehdä perintäpäätöksen ja maksuosoitteen muutoksen.

Kela edellyttää, että lapsilisä on haettava uudelleen, jotta se voitaisiin maksaa lautakunnalle. Kela on tehnyt lapsilisän lakkautuspäätöksen aikaisemmalle nostajalle lapsen siirtyessä perhehoitoon. Vaikka lapsilisä tullaan perimään sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnalle, edellyttää maksun siirtäminen sitä, että lapsen vanhempi tai lapsen huoltaja toimittaa ensin lapsilisähakemuksen Kelaan. Viranhaltija, joka tekee päätöksen lapsilisän perimisestä, ilmoittaa Kelaan sen tilittämisestä sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnalle.

Lapsen siirtyessä laitoshoidosta perhehoitoon, tulee lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ilmoittaa Kelaan kenelle ja mistä alkaen lapsilisä jatkossa maksetaan ja ohjata uutta nostajaa hakemaan lapsilisä Kelasta. (Ks. pysyväisohje Lapsilisien maksaminen sijoituksen ajalta PYSY103).

Jos lapsi kotiutuu huostassapidon aikana, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee päätöksen etuuksien perinnän lopettamisesta ja ilmoittaa Kelaan kenelle ja mistä alkaen etuudet jatkossa maksetaan. Hän myös ohjaa uutta nostajaa (esim. vanhempi, lapsi itse) hakemaan etuudet Kelasta. Jos lapsen sijaishuoltopaikka huostassa pidon aikana muutetaan kotoa kodin ulkopuoliseen sijaishuoltopaikkaan, sosiaalityöntekijä ilmoittaa elatusturvasihteerille perinnän käynnistämisestä uudelleen.

Perinnän lopettamisesta tehdään päätös. Päätöksessä tulee mainita, kenelle etuus jatkossa maksetaan. Perinnän päättymisestä on ilmoitettava talouden erillistehtävät -yksikön perintätiimin perintäsihteerille. Muiden kuin Kelan maksamien etuuksien osalta ilmoituksen maksajalle perinnän päättymisestä tekee talouden erillistehtävät -yksikkö.

Jos lapsen huostassapito lopetetaan, päätös huostassapidon lopettamisesta päättää perinnät. Päätös tulee antaa tiedoksi perintäsihteerille.

11 Elatusavun ja asiakasmaksun muuttaminen tai asiakasmaksun perimättä jättäminen

Vahvistettu elatusapu alennetaan muuttamalla elatussopimusta. Sopimusta ei voida muuttaa taannehtivasti.

Jo erääntyneen, mutta Kelan perinnässä olevan elatusapuvelan perinnästä ei pääsääntöisesti voida luopua. Jos elatuslaki on haettu Kelasta elatusvelvollisen laiminlyötyä elatusavun maksamisen, tulee elatusvelvollisen hakea maksuvapautusta elatusvelvoistaan Kelasta.

Asiakasmaksulain 7 §:n 1 momentin mukaista asiakasmaksupäätöstä voidaan muuttaa uudella asiakasmaksupäätöksellä, jos perheen olosuhteet ovat muuttuneet olennaisesti. Mikäli vanhempi tekee elatussopimuksen elatusavusta, asiakasmaksun perintä lopetetaan ja tehdään perintäpäätös elatusavusta.

Asiakasmaksupäätökset ja asiantuntijatuki -yksikön palveluesihenkilö päättää asiakasmaksulain 7 §:n 1 momentin mukaisesta asiakasmaksusta kertyneen velan perimättä jättämisestä joko osittain tai kokonaan, jos henkilön elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä. Asiakasmaksu ei saa vaarantaa perheen toimeentuloa tai sen pyrkimystä selviytyä omatoimisesti ongelmistaan.

12 Viivästyskorko

Sosiaalipalvelusta määrätyn maksun viivästyessä peritään viivästyskorkoa eräpäivästä lukien korkolain (633/1982) 4 §:n mukaisesti. Viivästyskorko vahvistetaan puolivuositain. Viivästyskoron maksamisen perusteena oleva eräpäivä on aikaisintaan 14 päivän kuluttua palvelun saamisesta. Kun palvelusta peritään kuukausimaksu, eräpäivä on aikaisintaan sen kuukauden 14. päivä, joka lähinnä seuraa kuukautta, jona palvelu on annettu. Elatusavun viivästyskorko määräytyy elatuslain 16 b §:n mukaan.

Lisätietoja

Lastensuojelun sosiaalityö, lastensuojelun sosiaalityön päällikkö
Lastensuojelun sosiaalityö, lastensuojelun sosiaalityön aluepäällikkö

Perheoikeudelliset asiat, perheoikeudellisten asioiden päällikkö

Talouden erillistehtävät, talouspäällikkö

toimialajohtaja

perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja

VIITTEET

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992)
Laki lapsen elatuksesta (704/1975)
Elatustukilaki (580/2008)
Lastensuojelulaki (417/2007)
Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)
Laki holhoustoimesta (442/1999)
Korkolaki (633/1982)

Pysyväisohje Itsenäistymisvarat huostassa ja jälkihuollossa oleville lapsille PYSY139
Pysyväisohje Lapsilisien maksaminen sijoituksen ajalta PYSY103
Pysyväisohje Pitkäaikaisesta ympärivuorokautisesta palveluasumisesta, laitoshoidosta ja perhehoidosta perittävät asiakasmaksut PYSY053
Pysyväisohje Tilapäisistä kotona annettavista palveluista sekä lyhytaikaisista asumispalveluista, laitoshoidosta ja perhehoidosta perittävät asiakasmaksut PYSY069